

ПРАВЕН РЕЖИМ ВЪВ ВРЪЗКА С НАРКОТИЧНИТЕ ВЕЩЕСТВА

Иван Владимиров

I. Наркотици – понятие и видове

Историческият термин наркотик се смята, че идва от гръцкия лекар Гален, който отбелязва корена от Мандрагора и Опиума като основни представители на наркотичните вещества. Развитието на медицината и фармацията неминуемо водят до откриването на множество други вещества с наркотично действие.

1. От медицинска гледна точка наркотични вещества (наркотици) са група фармакологични вещества, които действат предимно върху централната нервна система и при внасяне в организма предизвикват ступор, който може да се чувства като успокоение или наркотичен сън. Такива са редица растителни вещества и техни производни като тютюн, алкохол, канабис, кокаин, опиум и негови деривати - морфин, хероин, кодеин, а също и други препарати, употребявани в медицината, като сънотворните средства. Както видяхме за медицината веществата с наркотично действие са много, като употребата и приложението на част от тях не водят до сериозни увреждания върху човешкото здраве и следователно тяхното ползване е позволено, друга част са поставени под контрол поради някои рискове и странични ефекти, а трети са забранени.

2. Легалното понятие „наркотично вещество” в българската правна система се дава от параграф 1. т. 11 от Закона за контрол върху наркотичните вещества и прекурсорите : "Наркотично вещество" означава всяко упойващо и психотропно вещество, включено в приложения № 1, 2 и 3 на този закон. Наркотично вещество е и всяко друго природно и синтетично вещество, включено в приложения № 1, 2 и 3 на този закон, което може да предизвика състояние на зависимост и има стимулиращо или депресивно въздействие върху централната нервна система, предизвиква халюцинации или нарушения на двигателната функция, мисловната дейност, поведението, възприятията и настроението, както и други вредни въздействия върху човешкия организъм.

3. Някои наркотични вещества имат безспорни качества и тяхната употреба се допуска по определен ред, но при други противопоказанията ги правят особено рискови за живота и здравето на хората. Такава е и логиката на подредбата на приложенията към ЗКНВП. Веществата са изброени в три групи:

A. Растения и вещества с висока степен на риск за общественото здраве поради вредния ефект от злоупотребата с тях, забранени за приложение в хуманната и ветеринарната медицина (напр. амфетамин, коноп/марихуана/, кокаинов храст и листа от кока, екстази/MDMA/, мескалин, метамфетамин, опиев мак и опиум, хероин).

Б. Вещества с висока степен на риск, намиращи приложение в хуманната и ветеринарната медицина (напр. глутетимид, кодеин, кокаин, метадон, морфин, фентанил, рохипнол, фенциклидин).

В. Рискови вещества (напр. диазепам, лексотан, фенobarбитал).
Списък с прекурсорите е добавен в Приложение I на РЕГЛАМЕНТ (ЕО) № 273/2004 НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА

Г. Прекурсор е включено в списъка вещество по смисъла на чл. 2, буква "а" от Регламент 273/2004 и чл. 2, буква "а" от Регламент 111/2005. Прекурсорите са вещества, които се използват при производството на наркотици.

4. Видове наркотици

За да изградим правилна представа, е редно да се запознаем с най-срещаните наркотици, чието производство, разпространение и притежание са забранени от закона и същевременно са употребявани с немедицински цели - за „удоволствие“. Ще ги подредим по вредата, която нанасят на човешкото здраве.

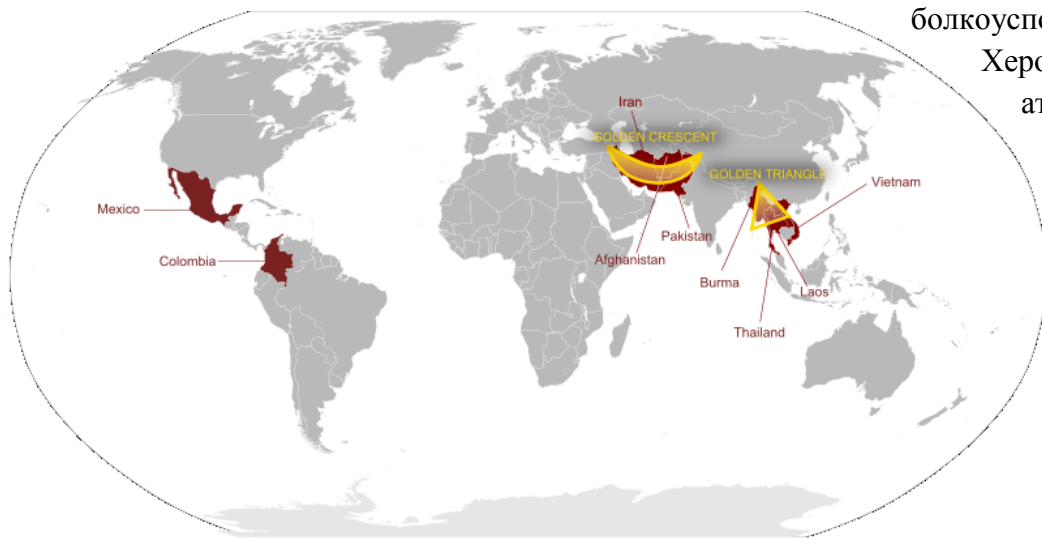
4.1. Хероин

Безспорен „най-тежък“ и опасен наркотик е хероинът. Поместен е в Приложение 1 към ЗКНВП. Хероинът е полусинтетично производно на опиума, създадено през 1897 г. от немската фармацевтична фирма Байер, като болкоуспокояващо средство. Впоследствие се продава масово, докато не става ясно, че предизвиква физическа и психическа зависимост и е забранено поетапно във всички страни. Дори няколкократно последователно инжектиране на хероин е достатъчно, за да се развие непреодолимо влечение към него. Въпреки съвременните научни постижения в борбата с наркоманията и по-специално с употребата на хероин, по-голямата част от зависимите умират вследствие на свръхдоза, изтощение или заразяване с инфекциозни болести в резултат на апликирането на наркотика. Хероинът е силно пристрастяващ и има най-жестоките абстинентни симптоми от всички наркотици. В най-чистата си форма хероинът е бял прах, известен във фармацевтиката като диацетилморфин или диаморфин. Може да се гълта (с почти нулев ефект, тъй като по-голямата част от наркотика се унищожава в стомаха), смърка, пуши или инжектира. Дрогираният с хероин получава пристъп на удоволствие, физическото отпускане и общият

болкоуспокояващ ефект.

Хероинът е депресант, атакуващ централната нервна система. Той предизвиква

прилив на ендорфини - вещества с

болкоуспокояващ и предизвикващ удоволствие ефект. Хероинът се произвежда чрез процес за преработка на опиума, като първо се извлича морфин, а после се ацетилира чрез загряване с оцетен анхидрид. Пречистването на получения суров хероин до хидрохлоридна сол дава водоразтворима солна маса под формата на бял или жълтеникав прах. 90 % от световното производство на опиумен мак за 2010 г. е в Афганистан, страните от златния полумесец, златния триъгълник, Мексико и Колумбия са другите големи производители на опиумен мак. Трафикът от Афганистан преминава предимно през Иран, Турция и България. Основната дестинация на трафик в Западна Европа е Холандия-Ротердам, където се намира третото по големина пристанище в света. От там наркотикът се трафикира по Целия свят.

4.2. Кокаин

Кокаиновият храст и листа попадат в Приложение 1, а самият кокаин, поради ползването му в медицината в Приложение 2 на ЗКНВП. Кокаинът (бензоилметилекгонин) е Кристален тропанов алкалоид, получаван от листата на растението кока. Той е стимулант на централната нервна система и е аноректик (потиска апетита), създавайки еуфорично усещане на щастие и повишена енергия. Въпреки че заради тези си свойства кокаинът най-често се използва за развлечение, той е също местно анестезиращо средство, използвано в очната хирургия и хирургията на носа и гърлото. Пристрастяването към кокаина е лесно и трайно и от всички познати наркотици причинява най-силно желание за повтаряне на дозата. Кокаинът представлява безцветни призматични кристали с температура на топене 98°C. Той е много слабо разтворим във вода и добре разтворим в етанол – обикновен алкохол. Кокаинът не се смята за физически пристрастяващ наркотик за разлика от хероина. При хората кокаинът залива центъра за създаване на удоволствие в мозъка с невротрансмитера допамин, нормално свързан с приятни усещания като задоволяване на глада, жаждата или секса. При нормални обстоятелства невротрансмитерите от рода на допамина се отделят от активните мозъчни клетки, които след това ги абсорбират обратно. Кокаинът блокира този процес, като принуждава нервите да ги отделят неуморно, докато изразходват наличните припаси. Именно тази прекалена стимулация на центъра на удоволствието предизвиква кокаиновата интоксикация. Кокаинът е продукт на продължителна обработка, в която сушените листа на коката се топят в керосинов разтвор, алкални основи, калиев перманганат и сярна киселина. Получената паста се смесва със солна киселина, за да се получат познатите бели кристалчета на кокаиновия хидрохлорид. Приема се чрез смъркане, венозно инжектиране, пушене, втриване в мукозни тъкани, напр. венците. Основните производители са Колумбия и Перу. Трафикира се по вода до САЩ и до Европа, прикрит в различни стоки, но също и чрез т. нар. „мулета” – хора, които поглъщат наркотика, увит в латексови ръкавици или презервативи и използващи самолетен превоз. За близките дестинации като САЩ се използват малки самолети и подводници. Напоследък се говори за закрито производство в оранжерии в Испания.

4.3. Амфетамините

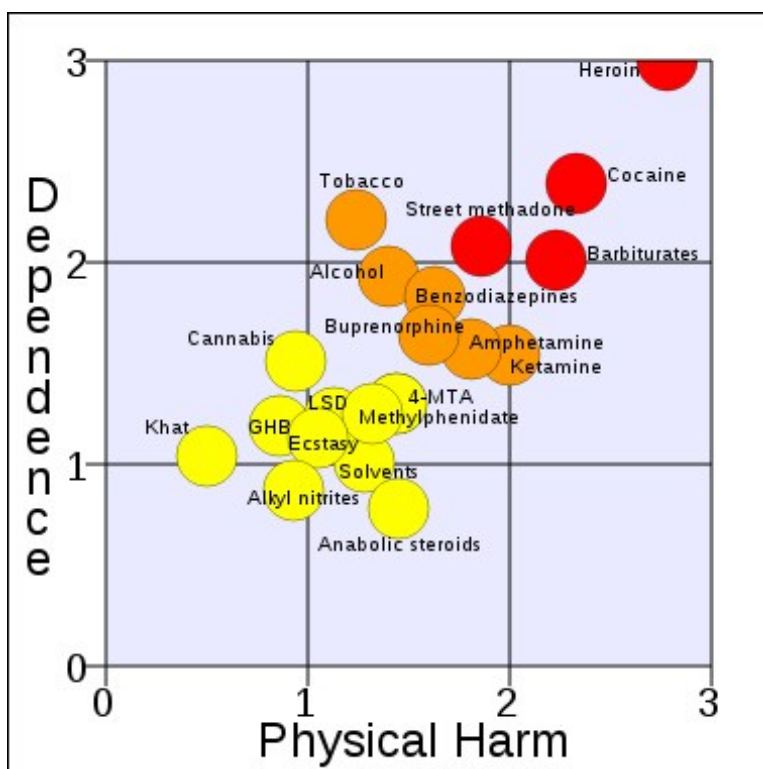
Попада в Приложение номер 1 ЗКНВП. Амфетаминът е психо-активно вещество, което стимулира централната нервна система. Той създава усещане за бодрост, сила и лекота, дори и при хора в състояние на силно физическо изтощение. Името му произлиза от названието на веществото по номенклатурата на IUPAC - Алфа-Метил-Фенил-Етил-Амин. Амфетаминът се среща най-често под формата на прах или хапчета.

Приема се перорално, през носа и по-рядко венозно. В определени среди, амфетаминът и неговите производни се използват за потискане на умората при продължителен престой и висока активност в барове, дискотеки и други подобни увеселителни места. Много хора го използват за "ободряване" след приемане на алкохолни напитки и други психо-активни вещества, които угнетяват ЦНС. Амфетаминът и неговите производни могат да поддържат човек бодр, активен и приемливо работоспособен до 48 - 72 часа, дори без никакъв сън или храна. След изтичането на този срок, обаче настъпва тежко физическо изтощение. Хората се обездвижват, телесната им температура се понижава и изпадат в кома. Ако не се положат специални медицински грижи за тях (поставяне в безопасно странично положение, венозна рехидратация, изкуствено хранене), пострадалите може да умрат от дехидратация, хипотермия и общо физическо изтощение. Към амфетамините и неговите производни бързо се развива голям терапевтичен толеранс (до 100 пъти по-голям от терапевтичните дози - 5-15 mg). Освен умората, амфетамините неутрализират усещанията за жажда, глад, горещина, студ, задух и други. Зависимостта от амфетамините е слаба и сравнително лесно преодолима. Най-често се поглъщат като таблетки или капсули, пушат се примесени с тютюн или канабис, вдишват се през тръбичка или навита на руло банкнота. Амфетамините са изцяло синтетичен наркотик и следователно могат да се произвеждат навсякъде, като процесът на синтез, лабораторното оборудване и прекурсорите са сравнително лесни за набавяне и на ниски цени.

4.4. Канабис

Попада в Приложение номер 1 на ЗКНВП. Марихуана се наричат изсушените (и понякога обработени) женски (съцветия) на растението индийски коноп (*Cannabis indica*), когато са предназначени за употреба от човека с оглед на психо-активното им въздействие. Марихуаната обикновено е зелена на цвят, но може да бъде оцветена в различни оттенъци на сиво, кафяво или лилаво в зависимост от сорта, условията на отглеждане, начините на приготвяне и съхранение. Има специфичен мирис. Приема се чрез пушене и по рядко перорално чрез добавянето и към различни храни. Активното вещество е делта-9-тетрахидроканабинолът (THC), чието съдържание варира от 0,2% до 20% в зависимост от сорта коноп, климата, в който растението е израсло (при по-горещ и сух климат съдържанието на канабиноиди е по-високо), приложените методи за обработка и условията на съхранение. Най-често е в интервала 1-10%, но са

постигани и резултати с до 48% съдържание на ТНС. Сред другите канабиноиди съществен ефект имат канабидиолът (CBD) и канабинолът (CBN). Марихуаната усилва текущото настроение, предизвиква лека еуфория и забележимо изостряне на всички сетива, променя себеоценката и усещанията за пространство и време. При високи [дозии](#) е възможно да се наблюдават слаби халюцинации, предимно при хора, които имат опит с употребата на халюциногени. Според употребяващите, „тревата“ има успокояващо действие и им помага да се справят със стреса; позволява възприемането по различен начин на музика и други изкуства. Марихуаната има значително негативно влияние върху краткосрочната памет, но не и върху дългосрочната такава или върху способността за самоконтрол. Употребяващите твърдят, че тревата засилва въображението им и творческите способности (особено в областта на изкуството), желанието за общуване, способността да откриват нови аспекти у познати неща, вниманието към детайлите и възможностите за намиране на асоциации и взаимовръзки; Същевременно пречи на концентрацията, боравенето с числа, ученето, точното чувство

за време и фината координация на движенията. Рядко се формира слаба психическа зависимост. За разлика от тютюнопушенето и други, марихуаната не предизвиква физиологическа зависимост, но се предполага, че някои от редовните ѝ потребители страдат от психическо пристрастяване. Климатът в България е благоприятен за отглеждането на канабис. Особено популярно става отглеждането на закрито.

Приложената схема показва нивото на зависимост, която веществата създават у човека по вертикала, а по хоризонтала вредата за здравето.

II. Историческото справка на производството, трафикът, разпространението и употребата на наркотици в България

В началото на XX век употребата на наркотици в България е рядкост. Позната е употребата на канабис и на опиумен мак, но рядко надхвърля границите на медицинската употреба. В някои региони – Югозападна България, опиумът (афинът) традиционно се е отглеждал за износ. Опиатната зависимост се осъзнава като отклонение от нормалното, но „афионлиите” са по-скоро обект на насмешки, отколкото на осъждане. С началото на масовата урбанизация тази традиция е прекъсната. До 60-те години на миналия век, употребата на нелегална дрога у нас е изключение, като зависимите по експертни оценки са били не повече от 100 човека.

В края на 60-те години се появяват първите случаи на немедицинска употреба на опиати сред млади хора, като според специалистите в областта катализатор на немедицинската употреба на опиати се явява Световният младежки фестивал в София 1968 г. Това е времето на световната алтернативна младежка култура, започнала от САЩ и Западна Европа превзела целия свят. Българските участници във фестивала за първи път се сблъскват и опитват от „Химията на удоволствието”. В по-големите градове след завръщането на много деца на български специалисти от чужбина се създава субкултура на потребителите на дрога. 70-те години бележат началото на строг контрол над наркотичните вещества от страна на държавата. Употребяващите търсят лекарства и вещества, които не са под контрол – например отпадъчната макова слама. До 1990 г. органите на полицията са разполагали само с двама специализирани офицери, което говори за разпространението на наркотиците в страната, като 90 % от употребяващите са жители на столицата, при официален брой от 1300. Макар и транзитна страна България, до този момент е била изключително изолирана от модата и културата на приемането на наркотици. Не са били на лице предпоставки за разпространението на наркотици. Трябва да отбележим, че 80 години се е произвеждал легално амфетамин, който се е употребявал от студенти при изпити, като подобряващ концентрацията и умствената работоспособност.

Всичко започва 90-те години, които са началото на Хероиновия период в България. По данни на употребяващи хероин това са група иранци, живеещи в центъра на София „Хемус”. Ядрото от „ентусиастите” използващи наркотици, около 2000 човекът са първите опитали от най-смъртоносния наркотик. Поради редица предпоставки, сред които социалната среда и ниската култура и познаване на наркотиците употребата на хероин се превръща в епидемия. Пирамидалната структура на зависим, който си набавя дневната доза, а също зарибява и нови потребители води до лавинообразно разширяване на потребителите на хероин. Ако през 1990 е имало под 200 наркозависими, потърсили помощ, то през 1999 цифрата е нараснала до над 1200. Доставките по това време са ставали предимно през Турция, не са били особено организирани, хероинът е бил сравнително чист и евтин. Използвани са множество

арабски фирми за търговия на едро и дребно, които са внасяли освен декларираните продукти и хероин. В края на 1993 иранците от „Хемус“ са застреляни от полицията (6-ти декември 30 декември 1993- 1994 г. в. „Стандарт“). В средите започва да се говори, че за да се продават наркотици трябва да се плаща на полицията. През 1995-1997 г. силовите групировки СИК И ВИС-2, в амплото си на частни охранителни фирми и застрахователи и с цел да подобрят общественият си имидж, но преди всичко за да изгонят арабските търговци от българския пазар, „разчистват“ последните, което рефлектира и върху разпространението на наркотици. Въпреки, че силовите групировки демонстративно се противопоставят на хероиновото разпространение, има свидетелства, че тогава възникват първите контакти с организирани световни мрежи. Косовските нелегални „армии на освобождение“ започват да си осигуряват значителна част от финансирането си чрез трафик на хероин за Западна Европа. През 1996 г. на пристанище Варна случайно е заловена пратка от 600 кг, кокаин. След този инцидент няма повече случаи на големи залавяния на кокаин (до лятото на 2003 г.), а и информацията, до която специалните служби стигат след серията убийства през периода 1999-2001 г. показват, че логистиката на международните канали се подпомага от българските силови групировки. Нормирането на застраховането през 1997 и отстраняването на много от силовите застрахователи от този бизнес, кара същите да пренасочат дейността си към трафика на наркотици. Силовите групировки се насочват към известните столични дилъри и им предлагат защита и протекция срещу съответното месечно възнаграждение. 2000-ната година се явява пикова у нас, като голямо влияние указват поставянето на Косово под специално международно управление и свръхпроизводството в Афганистан. Заплащането за осигурения канал е ставало чрез част от пратката, която е трябвало да се пласира на вътрешния пазар. Годишите след 2003 са белязани от убийствата на два ключови боса, организатори на трафика и разпространението на наркотици – Константин Димитров (Самоковец) и Методи Методиев (Мето Илиенски). Това дава възможност за издигането на Златомир Иванов (Златко баретата), който създава стройна организация известна като „Фирмата“. След държавния натиск от 2009 г. и последвалите арести и обвинения на над 20 членове на групировката, път си проправят нови фигури. Новото при „Фирмата“ е силната йерархична структура, характерни за един организиран престъпен конгломерат. Организация, чийто бизнес са престъпленията и по-специално разпространението на наркотици. Според обвинителния акт Тони Мамата и Рашо отговарят за хероина, Евгени Евтимов отговаря за кокаина, за марихуаната и синтетичните наркотици отговаря Иван Величков, ковчезник на „Фирмата“ е Евгени Евтимов, под тях стоят отговорниците на райони и квартали и обикновените дилъри. Според обвинението оборотът месечно от продажбата на наркотици възлиза на над 5 000 000 лв., като част от него се разходва за подкупи на полицейски служители. „Фирмата“ е предприема много „наказателните акции“, които държат пазара чист от нежелана конкуренция.

Леките дроги бележат плавно нарастване на употребяващите ги след 90-те години. Благоприятни се явяват подходящите климатични условия за отглеждане на канабис. Има данни, че още през 80-те години конопът се е отглеждал в Петричко за

износ в Гърция. Пазарът на канабис е разделен и до днес на две. Едната част е т.нар на „приятелска търговия”, като дилърите са дребни и пазаруват директно от производителите и продават предимно на приятели с минимална или нулева печалба, като повишените цени последните години правят и този наркотик достатъчно примамлив за контрол. Канабисът се явява феномен на „училищният пазар” от края на 90-те до днешни дни, като последните години отстъпва пред амфетамина и другите синтетични наркотици. Амфетаминът е дрога с история и традиции в легалното производство в България, като страната ни се явява износител предимно за арабските страни. В последствие България подписва международни споразумения, с които амфетаминът се поставя в списъка с наркотиците. Въпреки споразуменията след 1990 г. производството на амфетамин не е напълно преустановено, а складовете на фармацевтичните предприятия са били пълни. Според българските специални служби останалият амфетамин се е изнасял чрез старите арабски контакти, като след приватизацията на дружествата, създадените от държавата „неофициални канали” за доставки се поемат от участниците в приватизацията - предимно офицери от Държавна сигурност, външнотърговски представители и химик-фармацевти. Необходимостта от нови производства е причината за бумът на малките нелегални производства, като последните неофициално са създадени от големите фармацевтични дружества. Българският амфетамин е с познато качество, приготвен от квалифицирани химици с опит в тази област и пласиран по разработените канали. Всичките тези предпоставки нареждат България наред с Полша, като едни от най-големите производители и износители на амфетамин за Европа. Роля за вътрешния пазар изиграват и парите на силовите групировки, които са вложени в откриването на барове и дискотеки с цел тяхното изпиране, като същите клубове стават в последствие пазар за амфетамините, екстазито и кокаинът. Амфетамините и другите синтетични наркотици са част от една международна субкултура и навлизат заедно с музиката, дрехите и другите „модни” тенденции. Последните тенденции при разпространението на наркотици са свързани с така наречените дизайнерски наркотици, които имат сходен на известни наркотици химичен състав и подобно действие, но не са включени в приложенията към закона.

III. Законов ред за производство, притежание и търговия с наркотични вещества

Според Чл. 32 от ЗКНВП производството, преработването, съхраняването и търговията в страната, вносът, износът и транзитът, пренасянето и превозването на наркотични вещества от приложения № 2 и 3 се извършват с лицензия за дейности, сгради и помещения, издадена от министъра на здравеопазването или от оправомощен от него заместник-министър при условия и по ред, определени с наредба на министъра на здравеопазването. Лицензия издава само в случаите, когато веществата се използват за медицински цели. Лицензия за медицински цели се издава само на физически и юридически лица, които са получили разрешение за производство или разрешение за търговия на едро по Закона за лекарствените продукти в хуманната медицина. Лицензии не се изискват за ограничени количества растения и вещества, използвани за

медицински и научни изследвания и за образователни цели по глава пета, раздел VII. Раздел VII в Чл. 73. Предвижда, че за медицински и образователни цели, научни и лабораторни изследвания, както и за поддържане на работното състояние на служебните кучета, разкриващи наркотични вещества, се издава разрешение на физически и юридически лица да произвеждат, придобиват, внасят, изнасят, съхраняват, прилагат и използват ограничени количества от растенията и веществата от приложения № 1, 2 и 3 и техни препарати и от прекурсори. Условието и редът за разрешаване на дейностите по чл. 73, както и за използването на наркотичните вещества и прекурсорите се определят с наредба, приета от Министерския съвет. В глава V-та, Раздел 6-ти са дадени още някои изключения от лицензионния режим. Без лицензия могат да закупват, съхраняват и отпускат лекарствени продукти, съдържащи наркотични вещества от приложения № 2 и 3 лечебните заведения, в които няма открита аптека, в количества, необходими за спешна помощ, при условия и по ред, определени от министъра на здравеопазването. Плавателни съдове, вписани в регистъра на корабите на Република България, и въздухоплавателни средства, вписани в регистъра на гражданските въздухоплавателни средства на Република България, могат да съхраняват минимални количества лекарствени продукти, съдържащи наркотични вещества за оказване на първа помощ при спешни случаи при условия и по ред, определени с наредба на министъра на здравеопазването. Транзитно преминаващи и временно пребиваващи на територията на страната лица могат да притежават лекарствени продукти, съдържащи наркотични вещества от приложения № 2 и 3 само за лечение в количества, не по-големи от необходимите за 30 дни лечение. Чуждестранните граждани следва да притежават документ, издаден от компетентните органи на страната, откъдето е назначено лечението. Български граждани и чужди граждани, постоянно и временно пребиваващи в страната, които пътуват зад граница, могат да носят за лична употреба лекарствени продукти, съдържащи наркотични вещества от приложения № 2 и 3 за лечение до 30 дни. Пътуващият гражданин следва да притежава разрешение, издадено от министъра на здравеопазването или от упълномощено от него длъжностно лице от Дирекция "Наркотични вещества".

IV. Наказателна отговорност за престъпления, свързани с наркотичните вещества

1. Основният състав при нарушаване на режима на наркотичните вещества е чл. 354 а. , поместен в Глава единадесета - ОБЩООПАСНИ ПРЕСТЪПЛЕНИЯ, Раздел III-Престъпления против народното здраве и против околната среда.

Съгласно Чл. 354, а. Ал. 1, *„Който без надлежно разрешително произведе, преработи, придобие или държи наркотични вещества или техни аналози с цел разпространение, или разпространява наркотични вещества или техни аналози, се наказва за високорискови наркотични вещества или техни аналози - с лишаване от свобода от две до осем години и с глоба от пет хиляди до двадесет хиляди лева, а за рисков наркотични вещества или техни аналози - с лишаване от свобода от една до*

шест години и с глоба от две хиляди до десет хиляди лева. Когато предмет на престъплението са прекурсори или съоръжения или материали за производство на наркотични вещества или техни аналози, наказанието е лишаване от свобода от три до дванадесет години и глоба от двадесет хиляди до сто хиляди лева.” Субект на престъплението е всяко наказателноотговорно лице. Предмет на престъплението са наркотични вещества (наркотици), техни аналози, прекурсори, съоръжения или материали за производство на наркотични вещества. Изпълнителното деяние има следните форми-произвеждане, преработване, придобиване или държане на наркотични вещества, прекурсори или съоръжения предназначени за производство. Престъплението е резултатно, като най-често се изисква установяване на фактическа власт върху предмета. Формата и видът на вината са прекият умисъл, като е необходимо още едно условие, а именно специалната цел – разпространение, тоест от субективна страна е необходимо субектът да знае или допуска, че притежава наркотично вещество и да има специалната цел да го разпространи, тоест да извърши действие, чрез което наркотикът да попадне у трето лице. Ал. 3 посочва съставомерност и без специалната цел- разпространение :„който без надлежно разрешително придобие или държи наркотични вещества или техни аналози, се наказва...” ,като въпросния текст улеснява доказването на престъплението и избягването на твърденията, че едно голямо количество намерен наркотик е бил държан за лично ползване, а не за разпространение, но за продължителен период от време, което ако бъде доказано би извело многобройни случаи извън състава на престъплението. Следва да търсим специалната цел – разпространение от множеството обективни и субективни фактори, като например количество на наркотика, мястото, където е открит, разпределен ли е на дози, установено ли е дали субектът е пристрастен към наркотика, какви са целите и подбудите при държането или разпространението, като последните могат да се явят смекчаващи или отегчаващи отговорността обстоятелства. Квалифицирани случаи са, ако предметът е в големи или особено големи размери, извършен от лице, което действа по поръчение или в изпълнение на решение на организирана престъпна група, от лекар или фармацевт, от възпитател, преподавател, ръководител на учебно заведение или длъжностно лице при или по повод изпълнение на службата му, при условията на опасен рецидив. Следва да уточни методологията за изчисляване на големите и особено големите размери. Според Тълкувателно решение № 1 от 30.10.1998 г. , по тълк. н. д. № 1/98 г., ОСНК големите размери се равняват на 70 минимални работни заплати, а особено големите размери на 140 минимални работни заплати, като при заместване на предмета на престъплението, прилагаме смекчената наказателна отговорност, съобразно левовата му равностойност за по-високия размер - към момента на извършване на престъплението или към момента на заместването. Изчисляването на стойността на наркотичното вещество става съобразно ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 23 НА МС ОТ 29 ЯНУАРИ 1998 Г. ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ЦЕНИ НА НАРКОТИЧНИТЕ ВЕЩЕСТВА ЗА НУЖДИТЕ НА СЪДОПРОИЗВОДСТВОТО, като за хероина и кокаина се назначава съдебно химико-физическа експертиза се установяване на процентното съдържание на активното вещество.

Нарушаването на правилата, установени за производство, придобиване, пазене, отчитане, отпускане, превозване или пренасяне на наркотични вещества, се наказва с лишаване от свобода до пет години и с глоба до пет хиляди лева, като съдът може да постанови и лишаване от правата по чл. 37, ал. 1, т. 6 и 7, а в маловажни случаи с глоба до хиляда лева. Престъплението е формално и се извършва с форма на вината пряк умисъл.

2. Според чл. 354 б. престъпление е и склоняването или подпомагането другиму към употреба на наркотични вещества и/или техни аналози. Субект може да е всяко наказателноотговорно лице. Изпълнителното деяние представлява подбуждане или улесняване за употреба на друго лице на наркотично вещество или аналог. Престъплението е формално. Формата и видът на вината са прекият умисъл. Квалифицирани състави са, ако пострадалият е малолетен, непълнолетен или невменяем, извършено е по отношение на повече от две лица, извършено е от лекар, фармацевт, възпитател, преподавател, ръководител на учебно заведение или длъжностно лице в местата за лишаване от свобода, от собственик или наемател на хотел, ресторант, дискотека или на друго обществено заведение, ако е извършено чрез средствата за масово уведомление или по друг начин на обществено място.

3. Престъпление е даването другиму наркотично вещество или негов аналог в количества, които могат да предизвикат смърт и последва такава, а наказанието е лишаване от свобода от петнадесет до двадесет години и глоба от сто хиляди до триста хиляди лева (чл. 354 б. ал. 3 НК). Субект може да е всяко наказателноотговорно лице. Изпълнителното деяние се явява даването на наркотично вещество в количество достатъчно да предизвика смърт на човек. Престъплението е резултатно - следва приелото наркотика лице да почине в следствие на това. Формата на вината е непредпазливостта или прекия умисъл като ако е налице пряк умисъл то квалификацията трябва да е на убийство по чл. 115 или 116 от НК.

4. Престъпление е и системно предоставяне на помещение на различни лица за употреба на наркотични вещества или организиране употреба на такива вещества, като наказанието е лишаване от свобода от една до десет години и глоба от пет хиляди до двадесет хиляди лева. (чл. 354 б. ал. 4 НК). Субект може да бъде всяко наказателноотговорно лице. Изпълнителното деяние се осъществява чрез предоставянето на помещение за употреба на наркотични вещества или организиране на такава употреба. Деянията трябва да се извършват системно – поне 3 пъти. Престъплението е формално. Формата и видът на вината са прекият умисъл.

5. Престъпление е и съзнателното предписване от лекар в нарушение на установения ред другиму наркотични вещества или техни аналози или лекарства, които съдържат такива вещества. Наказанието е лишаване от свобода до пет години и с глоба до три хиляди лева, като съдът може да постанови и лишаване от права по чл. 37, ал. 1, т. 6 и 7. Субект тук може да е само лекар – лице с висше медицинско образование, което упражнява лекарска професия. Изпълнителното деяние се осъществява в

предписването другиму наркотични вещества, като последните с оглед здравето състояние на лицето са ненужни или макар и нужни, могат да бъдат успешно заменени с други медикаменти. Престъплението е формално. Формата и видът на вината са прекият умисъл.

6. Престъпление е засяването или отглежда растения от опиев мак и кокаинов храст или растения от рода на конопа в нарушение на установените в Закона за контрол върху наркотичните вещества и прекурсорите правила. Наказанието е лишаване от свобода от две до пет години и глоба от пет хиляди до десет хиляди лева (354 в, ал.1 НК). Субект на това престъпление може да бъде всяко наказателно отговорно лице. Изпълнителното деяние се осъществява чрез засаждане на растенията или чрез тяхното отглеждане – чрез полагане на грижи за растенията, без значение, дали са били засадени или са поникнали по естествен начин. Престъплението е формално. Формата видът на вината са прекият умисъл.

7. Ал. 2 и 3 на чл. 354 в НК предвижда наказателна отговорност и за този който организира, ръководи или финансира или участва в организирана престъпна група за отглеждане на растения по ал. 1 или за добиване, производство или преработване на наркотични вещества. Престъплението е специален случай на организираната престъпна група по чл. 321 ал. 3 от НК, където като квалитициран състав са предвидени организирането, ръководенето и участието в организирана престъпна група с цел да върши престъпления по чл. 354а, ал. 1 и 2 и чл. 354б, ал. 1 – 4. За да е налице организирана престъпна група е необходими постигане на съгласие у поне 3 лица за вършене на престъпление по горната алиния. Субект на престъплението може да е всяко наказателно отговорно лице. Субектите ще отговарят в реална съвкупност и за другите престъпления извършени по поръчение или в интерес на престъпната група. Престъплението е формално. Формата и видът на вината са прекият умисъл. Не се наказва участник в организирана престъпна група, който доброволно е съобщил на властта всички известни му факти и обстоятелства за дейността на престъпната група.

8. Контрабандата на наркотици

Произведените в една страна наркотични вещества най-често се пласират в други страни. Това е така особено заради характерните климатични изисквания на някои от растенията, които виреят добре на ограничени географски ширини. Наркотичните вещества се превеждат през границата на страните без знанието на митницата чрез различни способности, но най-често се скриват в големите контейнери на корабите, които доставят хранителни и други стоки, скриват се в специално пригодени чайници в моторни превозни средства, пренасят се от пътници в ръчния им багаж или погълнати.

Престъпната контрабанда на наркотоци и прекурсори е залегнала в чл. Чл. 242. Ал. 2 ,3. „*Който без надлежно разрешително пренесе през границата на страната наркотични вещества и/или техни аналози, се наказва за високорискови наркотични вещества с лишаване от свобода от десет до петнадесет години и глоба от сто хиляди до двеста хиляди лева и за рискови наркотични вещества - с лишаване от свобода от три до петнадесет години и глоба от десет хиляди до сто хиляди лева.*”(3) (Нова - ДВ, бр. 21 от 2000 г.) *Който без надлежно разрешение пренесе през границата на страната прекурсори или съоръжения и материали за производство на наркотични вещества, се наказва с лишаване от свобода от две до десет години и глоба от петдесет хиляди до сто хиляди лева.*

Субект на престъпната контрабанда може да бъде всяко наказателно отговорно лице, както и митнически служител, което обуславя квалифициран състав на контрабанда. Изпълнителното деяние се изразява в пренасянето на наркотичните вещества или прекурсори или съоръжения и материали за производство на наркотични вещества. Това е типично трансгранично престъпление. В случая трябва да отбележим, че се има предвид българската митническа, а не държавна граница, като е без значение дали нарушаването е било от вътре на вън или от вън на вътре – вносна или износна контрабанда. Престъплението е резултатно, като резултатът е това ,че наркотичното вещество се окаже зад митническата граница. Формата и видът на вината са прекият умисъл. Квалифициран състав са случаите, когато предметът е в особено големи размери и случаят е особено тежък или когато някое от лицата е митнически служител. Наказуемо е и приготвянето към контрабанда. За маловажните случаи е предвидена административна отговорност.

Предметът и средствата на престъплението както при контрабандата, така и при производството, преработването, добиването и държането,се отнемат в полза на държавата.

V. Правен режим на изземването, съхранението и унищожаването на наркотици

Изземването, съхранението и унищожаването.и предоставянето за научна дейност на наркотични вещества и изземването на представителни проби от тях е регламентирано в НАРЕДБА ЗА УСЛОВИЯТА И РЕДА ЗА ИЗЗЕМВАНЕ, СЪХРАНЯВАНЕ, УНИЩОЖАВАНЕ И ПРЕДОСТАВЯНЕ ЗА НАУЧНА ДЕЙНОСТ НА НАРКОТИЧНИ ВЕЩЕСТВА И РАСТЕНИЯ И ЗА ВЗЕМАНЕ НА ПРЕДСТАВИТЕЛНИ ПРОБИ ОТ ТЯХ (приета с ПМС No 37 от 2000 г.; обн.,ДВ,бр.26 от 29 март 2000 г.; изм.,бр.4 от 2001 г., бр.76 от 31 август 2004 г.) В наредбата е посочено, че веществата, за които се смята, че са наркотични се тестват с полеви тест, след което се взема представителна проба на всяко от тях. Растенията се преброяват по посочения начин. Иззетите количества наркотични вещества и/или растения с тегло под 1 кг и съответните представителни проби се предават в научните институти и лабораториите към Министерството на вътрешните работи, Агенция "Митници" и

Министерството на здравеопазването за установяване, характеризирание и изготвяне на физико-химична експертиза. До предаването на иззетите наркотични вещества и/или растения и на представителните проби от тях органите, които са ги иззели, ги съхраняват при осигурена охрана в метални каси и шкафове или в специално оборудвани помещения. Разследващите органи, иззели наркотичните вещества и/или растения, са длъжни в едноседмичен срок от получаване на физико-химичната експертиза да предадат наркотичните вещества и представителните проби на Агенция "Митници". Унищожаване на наркотични вещества и/или растения се извършва в присъствието на комисия по чл.95 ЗКНВП. За унищожаването на веществени доказателства, съхранявани от Агенция "Митници", следва да се представи постановление на съответния окръжен прокурор или влязла в сила присъда от съответния съд, да е сформирана комисия съгласно чл.95 ЗКНВП със заповед на директора на Агенция "Митници". Унищожаването на наркотични вещества да се извършва чрез изгаряне при строго спазване на екологичните и противопожарните изисквания; когато при унищожаването чрез изгаряне не могат да бъдат спазени санитарните и противопожарните правила, да се използват други методи, гарантиращи необратимата деструкция на наркотичните вещества. След унищожаването на наркотични вещества и/или растения се съставя протокол, подписан от всички членове на комисията. Копие от протокола по ал.1 се предоставя на Националната служба по наркотичните вещества при Министерството на здравеопазването, на Агенция "Митници" и на всеки член от комисията. Протоколът от унищожаването се вписва в регистъра за наркотичните вещества на Агенция "Митници".

Източници:

1. Китанов, Китан. Организираната наркопрестъпност -С., МВР Научноизследователски институт по криминалистика и криминология, 2008 г.;
2. Пазарът на наркотици в България . С., Център за изследване на демокрацията 2003 г.;
3. Гиргинов, Антон. Наказателно право на Република България ,С., , Софи-Р 2005 г.
4. Наказателен кодекс на Република България;
5. Закон за контрол върху наркотичните вещества и прекурсорите;
6. Наредба за изземването, съхранението, унищожаването и предоставянето за научна дейност на наркотични вещества и изземването на представителни проби от тях;
7. РЕГЛАМЕНТ (ЕО) № 273/2004 НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА от 11 февруари 2004 година относно прекурсорите на наркотичните вещества;
8. РЕГЛАМЕНТ (ЕО) 111/2005 НА СЪВЕТА от 22 декември 2004 година относно определяне на правила за мониторинг на търговията между Общността и трети страни в областта на прекурсорите;

9. Wikipedia – <http://bg.wikipedia.org>;
10. Европейски център за мониторинг на наркотиците и наркоманиите - <http://www.emcdda.europa.eu/index.cfm>;
11. Национална стратегия за борба с наркотиците 2009-2013 г.;